

Motion till riksdagen

1989/90:N253

av Göran Engström m.fl. (c)

Upphävande av träfiberlagen

Lagen (1987:588) om träfiberråvara trädde i kraft den 1 juli 1987. Lagen innehåller bestämmelser om tillståndsprövning av skogsindustrins och bränslesektorns träfiberanvändning. Med bränslesektorn avses eldningsanläggningar och anläggningar för framställning av träfiberbränsle.

Denna reglering efterträdde liknande provningsföreskrifter som fanns i 136 a byggnadslagen (1947:385).

Prövningsplikten för skogsindustrin omfattar anläggningar som årligen förbrukar 200 000 m fast mått träfiberråvara. Detta är en begränsning av provningen jämfört med tidigare lag. För bränslesektorn gäller, liksom tidigare, en användning av 10 000 m fast mått träfiberråvara per år.

Lagens effekter

Denna lagreglering av ett område där marknadens prisbildning borde få styra användningen har lett till följande effekter den senaste tiden.

Användningen av träfiber för eldningsändamål har sjunkit drastiskt, särskilt sett mot den potential som finns. Denna uppgår till en volym som motsvarar den energimängd som ett och ett halvt kärnkraftverk producerar på ett år. Det skulle motsvara importen av 230 000 kubikmeter olja, som räcker till uppvärmningen av 65 000 villor i landet.

I hela landet kan man ta fram minst ytterligare en miljon kubikmeter sågspan för eldning utan att på något sätt konkurrera med cellulosa-branschen eller spånskiveindustrin, uppger företrädare för Sveriges sågverksägare.

Motiven för lagen var annars att undvika denna konkurrens och ge traditionell industri en fördel i råvaruanvändningen. Motiverat av dess högre förädlingsvärde.

Uppgiften om tillgångar på en miljon kubikmeter avser endast den spanmängd som finns ute på sågverken, men som inte kan användas på grund av träfiberlagen.

Regionala effekter

Enbart i Jönköping finns ett överskott på ca 100 000 kubikmeter sågspan och 25 000 ton kutterspan, motsvarande uppvärmningen av 4 000 normalvillor. I Dalarna och Gävleborg finns det möjligheter att tillgodose råvarubehovet för

ett flertal kraftvärmeverk. Råvarutillgången är alltså inte det hinder som av-
gör bioenergens framtid i Sverige.

Mot. 1989/90
N253

Alla insiktsfulla aktörer på denna marknad önskar att riksdagen ändrar
lagstiftningen och utmönstrar träfiberlagen. Även företrädare för cellulosa-
industrin hävdar numera denna mening.

I fjolårets betänkande från näringsutskottet, NU:10, uppges att inga an-
sökningar om användning av träfiber har avslagits. Problemet ligger dock
inte i detta utan i att det är så få ansökningar som lämnats in, vilket är ett
tecken på att det inte finns den långsiktiga tilltro till att få använda denna
råvara som motiverar en investering i t.ex. pannanläggningar med hög verk-
ningsgrad för spån. Det räcker alltså inte med att man kan begära dispens
från lagen.

Överskottets nuvarande användning

Alla är överens om att det finns ett betydande överskott, vilket tidigare har
dokumenterats i motionen. Detta överskott, som skulle ha kunnat ersätta
olja, gas och torv, blir antingen nu destruktionseldat vid sågverken eller lagt
på tipp. Mindre mängder går till strö i ladugårdar och stall. Det finns uppgif-
ter om att man till och med säljer spån till utlandet för dumpingpriser. Så-
dana händelser, som att man tippas spån bara några hundra meter från vär-
meverk vilka eldas med importerade bränslen, inträffar dagligen.

Ekonomers bedömning

I bilaga 8 till LU 90 – skogsnäringen, hävdar författarna Hultkrantz och
Wibe, att den analys som gjorts av träfiberlagen leder till den kategoriska
slutsatsen att lagen innebär flera nackdelar men inga fördelar. Den kan utan
förlust ersättas med ett anmälningsförfarande.

NO:s bedömning

Näringsfrihetsombudsmannen har i mitten av december 1989 i ett PM, betit-
lat Inköpskarteller – virkesråvara, granskat även träfiberlagen ur konkur-
renshänseende. I nämnda PM uppper företrädare för främst sågverken, men
även de organiserade privata skogsägarna och domänverket, att träfiberla-
gen verkar hämmande för användningen ur uppvärmningssynpunkt. En an-
nan och ej negligierbar effekt samhällsekonomiskt är att den skapar ett un-
derläge för sågverken gentemot de stora virkeskartellerna. Den lilla efterfrå-
gan på flis för uppvärmningsändamål medför att det inte finns någon alterna-
tiv efterfrågan på flis och spån. Detta påverkar priserna på dessa produkter
i en nedåtgående riktning och ger sågverken en försämrad förhandlingsposi-
tion i bytshandeln med skogsbolagens karteller. NO överväger därför att
göra en särskild granskning av träfiberlagen.

Regeringens ansvar

Det är enligt vår mening uppseendeväckande att regeringen på detta sätt up-
penbart försvårat för användningen av biomasseenergin. Redan när lagen
reviderades 1987 måste det ha stått klart för dåvarande energi- och miljömi-

nistern att det inte rådde någon övermäktig konkurrensfördel för träfiber gentemot olja och realiserad elenergi.

Det finns en enda slutsats som vi kan dra av detta, nämligen att det varit och är en medveten politik. Tvärt emot vad som antagits vara regeringens och riksdagens målsättning för energi- och miljöpolitiken.

I nyare ekonomisk forskning står ekonomins funktionssätt i främsta rummet när det gäller politiska insatser för tillväxt och dynamik. Ett av de medel som står till buds i det sammanhanget är en effektiv konkurrenspolitik. I olika sammanhang har också finansministern påpekat detta och lagt förslag om avregleringar och utbudsstimulans. Enligt NO verkar alltså träfiberlagen även i detta sammanhang på ett gentemot de politiska målsättningarna negativt sätt. Den förstärker de redan mycket dominerande virkeskartellernas makt gentemot det stora antalet småföretag, som sågverken är, sedda i denna jämförelse. Utbudssidan försämras genom att företag inte har en långsiktig tilltro till dispenssystemet. Etableringar och nysatsningar uteblir. Importnotan är onödigt hög. Bytesbalansen får ytterligare en påfrestning i onödan.

Förslag

Sammantaget visar ovanstående redovisning av fakta och argument att träfiberlagen haft och har övervägande negativa effekter. Den bör därför tas bort och lämpligen ersättas av en anmälningsplikt för större förbrukningsökningar. Detta bör ges regeringen till känna.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar avskaffa träfiberlagen,
2. att riksdagen, om yrkande 1 inte bifalles, beslutar om sådan ändring i träfiberlagen att utnyttjande av träfiberråvara för energiändamål får ske utan särskilt tillstånd.

Stockholm den 23 januari 1990

Göran Engström (c)

Kjell Ericsson (c)

Sven-Olof Petersson (c)

Håkan Hansson (c)